

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa A. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w W., Dyrektorowi Aresztu Śledczego w W., Dyrektorowi Zakładu Karnego w B. i Dyrektorowi Zakładu Karnego w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 kwietnia 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 10 października 2014 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje r.pr. H. J. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w [...]) kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł powiększoną o odpowiednią stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. zasądza od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód A. K. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 10 października 2014 r. oddalającego jego apelację od odmawiającego uwzględnienia jego powództwa wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 2 października 2013 r. Powód domagał się stwierdzenia bezprawnego naruszenia jego dóbr osobistych oraz zasądzenia na podstawie art. 41 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz art. 448 k.c. od Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w W., Aresztu Śledczego w W., Zakładu Karnego w B. i Zakładu Karnego w W. kwoty 250.000 zł tytułem zadośćuczynienia a ponadto nakazania natychmiastowego osadzenia go w zakładzie karnym typu otwartego lub półotwartego oraz zwolnienia z więzienia w pierwszym możliwym terminie warunkowego przedterminowego zwolnienia. Sąd Okręgowy uznał, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda wobec czego roszczenia oparte na podstawach cywilnoprawnych nie są uzasadnione, natomiast zadania dotyczące wykonywania kary nie podpadają pod rozstrzygnięcie sadu cywilnego. Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i nie stwierdził uchybień procesowych ani potrzeby uzupełnienia postępowania. Oceniał, że powód nie wymagał pomocy pełnomocnika z urzędu w prowadzeniu procesu.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4 listopada 1950 r, art. 23, art. 24 i 448 k.c., oraz art. 442¹ § 1 k.c. Podniósł też, że Sąd Apelacyjny dopuścił się uchybienia art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. art. 117 § 1 k.p.c., w zw. z art. 5 k.p.c. w zw. z art. 210 § 1 k.p.c. w zw. art. 212 k.p.c. oraz art. 386 § 2 k.p.c.; art. 227 k.p.c. w zw. z art. 258 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 227 k.p.c. w zw. z art. 208 § 1 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 245 § 1 k.p.c. i art. 246 k.p.c. w zw. z art. 217 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c. lub art. 386 § 2 k.p.c. lub art. 386 § 4 k.p.c. Wniósł o uchylenie na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...] oraz ewentualnie uchylenie również wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.. Wniósł też o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania; ewentualnie o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda pozwany wniosł o odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie w całości, a także o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c. to znaczy występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz nieważność postępowania. Dostrzeżone zagadnienie prawne ujął w pytaniu „Czy strona która zgłosiła w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji prawidłowo wnioski dowodowe, które następnie zostały bezpodstawnie oddalone, co strona wytknęła w apelacji poprzez zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. (lub 258 k.p.c. lub 245 § 1 k.p.c. lub 246 k.p.c.) w zw. z art. 217 § 2 k.p.c., powinna ponawiać przed sądem drugiej instancji już raz zgłoszone w postępowaniu pierwszo instancyjnym te same wnioski dowodowe, czy też sąd drugiej instancji uznając zasadność tych zarzutów winien niejako automatycznie dowody te przeprowadzić?” Natomiast nieważność postępowania zdaniem skarżącego wynikała z naruszenia przez sąd drugiej instancji art. 379 pkt 5 w zw. art. 117 § 1 k.p.c., art. 5 k.p.c. i art. 210 § 1 k.p.c. w zw. art. 212 k.p.c. z przez pozbawienie powoda możliwości obrony jego praw.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego

zagadnienia jurystycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także znajdzie zastosowanie przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurystyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których powstały wątpliwości. Zagadnienie to musi pozostawać w tego rodzaju związku z danym sporem, że udzielenie na nie odpowiedzi przez Sąd Najwyższy rozpoznający sprawę merytorycznie będzie mieć wpływ na sposób jej rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 596/14, LEX nr 1678068). Zagadnienie sformułowane przez skarżącego nie pozostaje w wymaganym związku z przedmiotową sprawą. Sąd Apelacyjny nie odmówił przeprowadzenia wniosków dowodowych powoda z tego powodu, że nie zostały ponowione z postępowaniu apelacyjnym, lecz dlatego, że stwierdził, iż część dowodów została przeprowadzona przez Sąd pierwszej instancji, a pozostałe Sąd Okręgowy prawidłowo uznał za nie mające znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy z tego powodu oddalił. Ponadto wątpliwości zgłaszane przez skarżącego nie znajdują wsparcia w przytoczonych przez niego orzeczeniach, których lektura nie wskazuje na rozbieżność stanowisk, lecz tylko na nieprawidłowe sformułowanie zarzutów kasacyjnych w skardze rozpatrywanej w sprawie II CNK 844/97, w której przedmiotem oceny było zresztą orzeczenie zapadłe jeszcze w postępowaniu rewizyjnym, a nie w postępowaniu apelacyjnym. W związku z powyższym przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne nie może być uznane za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., toteż nie może stanowić podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nie zachodzą także przesłanki do stwierdzenia nieważności postępowania apelacyjnego. Odmowa uwzględnienia przez sąd pierwszej instancji wniosku powoda o ustanowienie dla niego adwokata lub radcy prawnego w celu zapewnienia mu pomocy prawnej świadczonej z urzędu nie powoduje nieważności postępowania z powodu pozbawienia możliwości obrony swych praw, ile nie zachodzi wypadek nieznajomości reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy

strona nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego prowadzenia sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2013 r., I CZ 51/13, LEX nr 1375317). W niniejszej sprawie taki stan rzeczy nie wystąpił, a przedmiot sporu był tego rodzaju, że w istocie rzeczy jedynie powód mógł wskazywać okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sporu. Jego pisma zaś wskazywały na ponadprzeciętną wiedzę prawną i orientację w orzecznictwie krajowym i zagranicznym. Oddalenie wniosków dowodowych nie powoduje pozbawienia strony możliwości obrony jej interesów, co najwyżej może stanowić uchybienie formalne popełnione w toku postępowania, tymczasem o pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw można mówić wówczas, kiedy strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu, przy czym w wypadku strony, która na skutek swojego nagannego postępowania została pozbawiona wolności, przesłanki nieważności są interpretowane z uwzględnieniem immanentnie wynikających z tej kary ograniczeń. Powód miał zapewnioną możliwość pisemnego kontaktu z sądem, był wzywany do składania wniosków dowodowych, których znacząca część została uwzględniona. Nie był wprawdzie przesłuchany, jednak dowód z przesłuchania stron ma jedynie charakter subsydiarny, a jego pominięcie nie przesądza o nieważności postępowania.

W rezultacie obydwie wskazane przez skarżącego przesłanki przedsądu nie zostały przez niego wykazane. Przy tym zarzuty mające świadczyć o nieważności postępowania odnosiły się do czynności podjętych przed Sądem pierwszej instancji i nie mogą uzasadniać zarzutu nieważności postępowania drugoinstancyjnego, a tylko stwierdzenie nieważności postępowania przed sądem odwoławczym stanowi skuteczną przesłankę przedsądu.

W konsekwencji wymienione przez skarżącego podstawy przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiły. Okoliczności sprawy nie wskazują także, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 98 § 1 i 3, art. 99 i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., a wysokość tych kosztów z postanowień § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 7 i § 12 ust. 4 pkt 2 oraz § 19

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804) - co do kosztów pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu, a wysokość kosztów pozwanego Skarbu Państwa - z postanowień § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 7 i § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800).